

УДК 347.94

Піддубна Г.В., старший викладач кафедри цивільного, господарського та екологічного права

Жукова Л.Л., студентка бакалавр спеціальності 081 Право

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м.Дніпро, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК У РІШЕННЯХ СУДІВ: ПІДСТАВИ, ПОРЯДОК, НАСЛІДКИ

За загальним правилом, після проголошення рішення суду, який його ухвалив, не має права його скасувати або змінювати (ч.8 ст.268 ЦПК України) [1]. Суд може скасувати тільки заочне рішення, а також рішення у ряді справ окремого провадження. Водночас, як зазначає М.Б. Гарієвська, кожне рішення має відповідати вимогам, які до нього пред'являються. При порушенні таких вимог суду, який ухвалив рішення, як правило, не вправі його змінити (ч. 2 ст. 218 ЦПК України). Незаконне та необґрунтоване рішення підлягає скасуванню вищестоящим судом (ст. 307–311 ЦПК України). Певними повноваженнями з контролю за власними актами наділений і суд першої інстанції. Таку його діяльність часто називають «самоконтроль». Самоконтроль здійснюється як у ході судового розгляду, так і після закінчення розгляду і вирішення справи. Помилки у тексті судового рішення, арифметичні або граматичні помилки (описки), що стосуються істотних обставин або ускладнюють виконання рішення, можуть бути усунені судом, який ухвалив рішення або постановив ухвалу [2, с. 72].

До цих способів слід віднести: 1) виправлення описки чи явної арифметичної помилки (ст.269 ЦПК); 2) ухвалення додаткового рішення (ст. 270 ЦПК); 3) роз'яснення рішення суду (ст. 271 ЦПК) [1].

Верховний Суд у постанові від 21.07.2020 у справі № 521/1074/17 зазначив, що описка - це зроблена судом механічна (мимовільна, випадкова) граматична помилка в рішенні, яка допущена під час його письмово-вербального викладу (помилка у правописі, у розділових знаках тощо). Виправленню підлягають лише ті описки, які мають істотний характер. До таких належать написання прізвищ та імен, адрес, зазначення дат та строків тощо. Не є опискою граматичні помилки, які не спотворюють текст судового рішення та не призводять до його невірної сприйняття: неправильне розташування розділових знаків, невірні відмінки слів, застосування русизмів і діалектизмів тощо. Щодо арифметичних помилок, то Верховним Судом, зокрема, у постанові від 29 січня 2021 року у справі № 22-ц/354/11 роз'яснено, що арифметична помилка - це помилка у визначенні результату підрахунку: пропуск цифри, випадкова перестановка цифр, спотворення результату обчислення у зв'язку із використанням несправної техніки. Не є арифметичними помилками, а отже, не можуть бути виправлені, застосування неправильних методик підрахунку та неправильних вихідних даних для проведення арифметичних обчислень. Суд може виправити лише ті арифметичні помилки, яких він сам припустився. Якщо такі помилки наявні у висновку експерта або в наданих суду документах, вони судом не виправляються. При цьому в пункті 19 постанови Пленуму Верховного Суду України від 18 грудня 2009 року № 14 «Про судові рішення у цивільній справі» зазначено, що вирішуючи питання про виправлення описок чи арифметичних помилок, допущених у судовому рішенні (рішенні або ухвалі), суд не має права змінювати зміст судового рішення, він лише усуває такі неточності, які впливають на можливість реалізації судового рішення чи його правосудності [3].

Наприклад, у справі № 369/6266/18 ОСОБА_1 у травні 2018 року звернувся до суду з позовом до ОСОБА_2 про стягнення заборгованості, посилаючись на те, що 1 листопад 2015 року між ним та відповідачем укладено договір позики відповідно до умов якого,

ОСОБА_2 зобов'язалася повернути отримані в нього 135 000 грн. у строк до 1 листопада 2016 року зі сплатою 10 % щомісячно. Посилаючись на те, що відповідач взяті на себе зобов'язання не виконала, позивач просив стягнути на його користь інфляційні збитки в розмірі 29235 грн [4]. Рішенням Києво-Святошинського районного суду Київської області від 20 серпня 2018 року, залишеним без змін постановою Київського апеляційного суду від 26 листопада 2018 року, у задоволенні позову ОСОБА_1 відмовлено [5]. У листопаді 2018 року ОСОБА_1 звернувся до суду із заявою про виправлення описки в рішенні суду, посилаючись на те, що в мотивувальній частині рішення судом допущено арифметичну помилку при розрахунку основної суми боргу та винагороди. При виправленні вказаної описки просив взяти до уваги наданий розрахунок, який можна звірити за формулою складних відсотків. Ухвалою Києво-Святошинського районного суду Київської області від 14 грудня 2018 року заяву ОСОБА_1 про виправлення описки залишено без задоволення. У поданій апеляційній скарзі ОСОБА_1, посилаючись на порушення норм процесуального права, просить скасувати ухвалу суду першої інстанції та ухвалити нове судове рішення, яким заяву про виправлення описки задовольнити. Скаржник зазначає, що суд дійшов помилкового висновку про відсутність підстав для виправлення описки. Відзив на апеляційну скаргу до суду не надходив. Судом встановлено, що підставою для звернення ОСОБА_1 до суду із заявою про виправлення описки в рішенні Києво-Святошинського районного суду Київської області від 20 серпня 2018 року стала, на його думку, помилковість зазначеного судом розрахунку заборгованості відповідача. Постановляючи ухвалу про залишення заяви про виправлення описки без задоволення, суд першої інстанції правильно виходив із того, що заявником фактично порушується питання про зміну змісту ухваленого судового рішення. Судове рішення повинно бути точним. Помилки у тексті судового рішення, арифметичні або граматичні помилки (описки), що стосуються істотних обставин або ускладнюють виконання рішення, можуть бути усунені судом, який ухвалив рішення або постановив ухвалу. Способом усунення неточності рішення є виправлення описок та явних арифметичних помилок. Порядок виправлення описок та арифметичних помилок у судовому рішенні визначено статтею 269 ЦПК України. Зазначене питання може бути вирішено шляхом подання апеляційної скарги на означене судове рішення, проте як убачається з матеріалів справи, воно було залишено без змін постановою Київського апеляційного суду від 26 листопада 2018 року. Доводи апеляційної скарги фактично зводяться до оскарження рішення по суті, що виключає можливість виправлення арифметичних помилок та описок. З урахуванням зазначеного апеляційну скаргу було залишено без задоволення [5].

Зазвичай питання про внесення виправлень вирішується без повідомлення учасників справи, про що постановляється ухвала. За ініціативою суду питання про внесення виправлень вирішується в судовому засіданні за участю учасників справи, проте їхня неявка не перешкоджає розгляду питання про внесення виправлень. Заява про внесення виправлень розглядається протягом десяти днів після її надходження. Ухвала про внесення виправлень надсилається всім особам, яким видавалося чи надсилалося судове рішення, що містить описки чи арифметичні помилки. За подання заяви про виправлення описки чи арифметичної помилки судовий збір не сплачується [3].

Слід підтримати думку М.Б. Гарієвської [2, с. 75], що надання можливості суду усувати допущені ним прорахунки за власною ініціативою викликано прагненням оперативно ліквідувати різні неправильності в процесуальній діяльності або зовнішні недоліки в рішеннях. Водночас, передбачені дискреційні повноваження суду при усуненні недоліків судових рішень має проявлятися і бути спрямовано тільки на захист прав та інтересів осіб, а також на забезпечення справедливого судочинства.

Перелік посилань

1. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
2. Гарієвська М.Б. Дискреційні повноваження суду щодо усунення недоліків ухваленого ним рішення. Цивільне право та цивільний процес: актуальні питання. С. 72-75/ URL: http://old.univer.km.ua/statti/1.hariyevska_m.b._dyskretsiyni_povnovazhennya_shchodo_usunennya_nedolikiv_rishennya_sudom,_yakuu_yoho_ukhvalyv.pdf
3. Як виправити описки та помилки у судовому рішенні. Придніпровський районний суд м. Черкаси. URL: <https://pp.ck.court.gov.ua/sud2314/pres-centr/general/1347244/>
4. Рішення Києво-Святошинський районний суд Київської області від 20.08.2018. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76730083>
5. Постанова Київського апеляційного суду у справі № 369/6266/18 від 11.06.2018. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82490351>